

УДК 378.147.091.33-027.22]-048.35
DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.74-3.10>

Н. П. Онищенко

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи
Університету Григорія Сковороди в Переяславі

ОСНОВНІ ШЛЯХИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена актуальній проблемі вищої школи – розкриттю основних шляхів модернізації практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти. Зокрема, визначено типові недоліки проходження педагогічних практик: недостатність годин і кредитів на проходження педагогічної практики; відсутність чітко розроблених програм практик, постійні зміни у їх вимогах, цілях, завданнях; несформованість практичних умінь і навичок студентів до виконання професійної діяльності; недостатня забезпеченість педагогічних практик навчально-методичним матеріалом; слабкий контроль за процесом педагогічної практики з боку методистів і вчителів; формальний характер підведення підсумків педагогічної практики, відсутність учителів на підсумкових конференціях; неузгодженість зв'язків між ЗВО і ЗЗСО; проходження практики студентів у різних освітніх закладах. Обґрунтовано, що реалізація педагогічної підтримки суб'єкт-суб'єктної взаємодії майбутніх учителів у процесі педагогічної практики можлива за умови вдосконалення шляхів її проведення: збільшення тривалості практики підготовки майбутніх учителів під патронатом досвідчених наставників; запровадження у процес професійної підготовки дуальної форми навчання; наближення професійної підготовки майбутніх учителів до реальних умов майбутньої педагогічної діяльності на основі активного застосування контекстного навчання; удосконалення програмно-методичного складника професійної підготовки майбутніх учителів; посилення зв'язків між вищою й середньою школами і роботодавцями у процесі проходження практики; активізація виробничої практики і зарахування її результатів під час державної атестації випускників; запровадження проходження практики студентами бакалаврату в одному освітньому закладі. Зазначено, що активізація виробничої практики і зарахування її результатів під час державної атестації випускників передбачає оволодіння студентами досвідом майбутньої професійної діяльності, вироблення професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи за реальних умов. Зроблено висновок, що запровадження проходження практики студентами бакалаврату в одному освітньому закладі виправдало себе у багатьох зарубіжних країнах і зумовлено необхідністю спостереження за професійним зростанням конкретного майбутнього педагога протягом усього терміну навчання у вищій школі.

Ключові слова: шляхи модернізації практичної підготовки студентів, педагогічна практика, дуальна форма навчання, програмно-методичний складник професійної підготовки, заклади вищої освіти.

Постановка проблеми. Існуюча система професійної підготовки педагогічних кадрів є досить консервативною, що характеризується деякими колізіями, невідповідністю теоретичних знань студентів їх практичним умінням і навичкам, дисгармонією із потребами суспільства в високопрофесійних учителях. Неминучим наслідком цього аспекту проблеми є значне зниження соціального престижу вчительської професії, поглиблення й загострення шкільних проблем, тому дослідження проблеми вдосконалення практичної підготовки педагогічних кадрів є актуальним і своєчасним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку вищої школи проблемі вдосконалення педагогічної практики присвячені праці таких науковців, як Ю. Іванова, С. Кара, М. Козій, Л. Куліненко, Л. Надкернична, Л. Шульга, Л. Бражник, Ю. Вакулєнко та інші. Проте проблема виявлення і обґрунтування шляхів модернізації практичної підготовки студентів у ЗВО у дослі-

дженнях сучасних науковців висвітлена досить обмежено.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розкриття основних шляхів модернізації практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. З метою пошуку ефективних шляхів модернізації педагогічної практики розглянемо основні недоліки в її проведенні. Так, Л. Кравець визначає такі труднощі, що зустрічаються під час практики: недостатня забезпеченість процесу формування практичних умінь та навичок у процесі педагогічної практики необхідним навчально-методичним інструментарієм (із використанням диференційованих, індивідуальних завдань, інноваційних технологій, комп'ютерних засобів, сучасних діагностичних методик); недостатня готовність учителів здійснювати рефлексію, відсутність готовності до аналізу не лише конкретних проведених форм роботи, а й ставлення практиканта до підготовки

та здійснення практичної діяльності, переживання ним успіхів і невдач; відсутність систематичного методичного підходу щодо самовиховання педагога, його фрагментарність, формальний характер; педагогічну практику доречно будувати таким чином, щоб у майбутнього вчителя формувалися потреби віднайти свій педагогічний стиль, діяти неординарно, прогнозувати наслідки педагогічних учинків [1, с. 85]. Таким чином, автор вказує на ігнорування у процесі організації практики таких засад, як *рефлексивність, наступність і систематичність, диференціація й індивідуалізація*.

Ю. Іванова також визначає труднощі, які негативно впливають на проходження педагогічної практики, а саме: брак часу, відведеного на практику; слабкий контроль за процесом педагогічної практики з боку керівників, які мають недостатньо досвіду та низький методичний рівень; відсутність чітко сформованих планів практик, постійні зміни вимог щодо цілей та завдань; недостатня забезпеченість педагогічних практик навчально-методичним матеріалом, який сприяв би розвитку та удосконаленню умінь та навичок студентів; акцентування уваги на організаційних моментах, а не на методичних; студенти-практиканти зазвичай діють у межах, установлених адміністрацією школи, що впливає на прояви їх самостійності та ініціативності; підведення підсумків педагогічної практики має формальний характер [2, с. 37]. Отже, Ю. Іванова вказує на недоліки технологічно-методичного забезпечення педагогічної практики, недостатню самостійність та ініціативність студентів.

В. Проскурін, О. Бабенко вказують на такі *недоліки проведення педагогічних практик*, недосконалості їх організації й змісту в середній школі, а саме: відсутня системність в роботі ланки «школа – ЗВО»; практика переважно не є предметом детального розгляду угод про співпрацю педагогічних ЗВО та окремих шкіл, тож на кожному її етапі студент щоразу потрапляє до нового класного колективу або школи, що не дає можливості відчувати результати власного педагогічного впливу на учнів, знижує ефективність практики, формалізує проведення експериментальної роботи; вчителі-предметники та класні керівники не залучаються до участі в захисті навчально-педагогічної практики, підсумковій конференції (семінарі), на якій аналізуються результати практики і є можливість комплексного впливу на подальший розвиток якостей студента, необхідних для його педагогічної діяльності [3, с. 25]. Отже, проблематичними в процесі проведення практик залишаються питання неузгоджених зв'язків між педагогічними закладами вищої і середньої шкіл, проходження практики студентів у різних освітніх закладах, відсутності вчителів на підсумкових конференціях. Ці недоліки вказують на ігнорування у процесі орга-

нізації практики таких засад, як *наступність і систематичність, адекватність оцінювання*.

Отже, під час керівництва педагогічною практикою студентів на кафедрі загальної педагогіки і педагогіки вищої школи у ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», вивчення досвіду колег, результатів опитування вчителів і студентів визначено наступні типові недоліки проходження педагогічних практик: недостатність годин і кредитів на проходження педагогічної практики; відсутність чітко розроблених програм практик, постійні зміни у їх вимогах, цілях, завданнях; несформованість практичних умінь і навичок студентів до виконання професійної діяльності; недостатня забезпеченість педагогічних практик навчально-методичним матеріалом; слабкий контроль за процесом педагогічної практики з боку методистів і вчителів; формальний характер підведення підсумків педагогічної практики, відсутність учителів на підсумкових конференціях; неузгодженість зв'язків між педагогічними закладами вищої освіти і середньої школи; проходження практики студентів у різних освітніх закладах.

Тепер зупинимось на напрямках удосконалення педагогічної практики у вищій школі. Так, Л. Шульга, Л. Бражник, Ю. Вакуленко вважають, що практика залишається широким полем перевірки теоретичних знань, накопичених студентами у вищій школі, підґрунтям для поглибленого засвоєння професійних. Під час проходження виробничої практики студент може перевірити свій професіоналізм, а також має можливість вивчити реальні ситуації; перевірити знання, отримані під час навчання; самостійно приймати рішення, обґрунтовуючи їх доцільність перед керівником практики. Майбутній фахівець навчається субординації, роботі в колективі, отримує навички професійного спілкування [4, с. 337].

З метою покращення умов проведення практики та поліпшення підготовки студентів ЗВО до майбутньої професійної діяльності ці науковці пропонують: проводити дослідження з метою вивчення потреби у фахівцях певного напрямку підготовки (спеціальності) у роботодавців; сформувати систему галузевих зв'язків між ЗВО та роботодавцями для забезпечення здобуття студентами професійних навичок під час проходження виробничої практики; розробити і запровадити систему ранньої адаптації випускників на первинних посадах; зосередити увагу в програмах виробничих практик на практичних питаннях відповідно до навчального плану для забезпечення набуття відповідних навичок та закріплення здобутих знань; сприяти співпраці між викладачами-керівниками практики від кафедри та керівниками практики від виробництва щодо підготовки наскрізних програм практики, проводити роботу

з наукових досліджень; поширювати практику проведення навчальних занять із залученням спеціалістів із підприємств – філій кафедр тощо [4, с. 338]. Отже, ці науковці пропонують у процесі проведення практики звернути увагу на посилення зв'язків із роботодавцями, вдосконалити програми виробничої практики, активізувати дослідницьку роботу студентів.

Науковець Л. Надкернична щодо вдосконалення педагогічної практики висловлює таку думку: «Сучасні пошуки нових підходів до організації практичної підготовки майбутніх учителів ведуться за декількома напрямками. Головною їхньою особливістю є прагнення враховувати національні й інтернаціональні традиції та досягнення в сучасному утворенні з метою наближення майбутніх учителів до реальних умов педагогічної діяльності. З цією метою студенти починають здобувати досвід професійної діяльності спочатку в модельованих умовах – на практикумах, а потім уже здійснюють практичну діяльність в умовах реального освітнього процесу школи. Причому ця тенденція пов'язана зі збільшенням часу, що відводиться на самостійну практичну діяльність майбутніх учителів. Тобто традиційні форми практичної підготовки – семінари і власне практична діяльність – доповнюються технологіями активного навчання. Тим самим забезпечується включення практикантів у професійно-практичну діяльність, що відповідає завданням якісної фахової підготовки» [5, с. 76]. Повністю підтримуємо думку цієї вченої, що одним із шляхів підвищення педагогічної практики в сучасних педагогічних університетах є запровадження квазіпрофесійної діяльності студентів на семінарських заняттях у процесі контекстного навчання.

Дослідник А. Проценко ставить питання про необхідність забезпечення суспільства кваліфікованими фахівцями із сформованими професійними вміннями в процесі їх підготовки і недостатній рівень адаптації в умовах майбутньої професійної діяльності орієнтуванням студентів на професійну діяльність згідно з новими соціально-економічними умовами та консерватизмом вищої школи, недооцінку ролі виробничої практики в досягненні мети загального та професійного розвитку майбутніх фахівців. Важливість ролі виробничої практики, на думку цього автора, підтверджує той факт, що в деяких навчальних закладах Європи (наприклад, Франції) її результати враховують під час державної атестації випускника [6, с. 320]. Отже, активізація виробничої практики і зарахування її результатів під час державної атестації випускника є, на думку науковця, основним етапом у становленні майбутнього фахівця.

Визначення основних недоліків у проведенні педагогічної практики, пропозиції щодо вдосконалення практики і вивчення зарубіжного досвіду

її організації дали можливість розкрити основні шляхи модернізації цього складника професійної підготовки майбутніх учителів, а саме: збільшення тривалості практики підготовки майбутніх учителів під патронатом досвідчених наставників; запровадження у процес професійної підготовки дуальної форми навчання; наближення професійної підготовки майбутніх учителів до реальних умов майбутньої педагогічної діяльності на основі активного застосування контекстного навчання; удосконалення програмно-методичного складника професійної підготовки майбутніх учителів; посилення зв'язків між вищою й середньою школами і роботодавцями у процесі проходження практики; активізація виробничої практики і зарахування її результатів під час державної атестації випускників; запровадження проходження практики студентами бакалаврату в одному освітньому закладі.

Обґрунтуємо означені шляхи модернізації педагогічної практики студентів. *Перший напрям модернізації практики* узгоджується із сучасними державними нормативними документами. Так, в Указі Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» пропонується розширення практики підготовки педагогічних працівників за інтегрованими програмами (у тому числі за поєднаними спеціальностями на рівні магістра) (2013). Про необхідність розширення обсягів педагогічної практики студентів вказується і в «Концепції розвитку педагогічної освіти» (2018), в якій прописано, що обсяг практичної підготовки має складати не менше 30 кредитів ЕКТС у межах бакалаврських програм і таку ж саму кількість годин – у межах обов'язкової частини магістерських програм. Нововведенням в українську систему вищої педагогічної освіти є впровадження після завершення навчання однорічної педагогічної інтернатури в статусі педагога-стажиста. Студенти мають отримати досвідченого наставника такої самої або спорідненої спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації) з того самого або іншого закладу освіти. Програма наставництва розробляється наставником спільно з педагогом-стажистом, передбачаючи різні форми професійного розвитку (зокрема, взаємне відвідування уроків, опрацювання відповідної літератури тощо) із залученням науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. Сертифікат про успішне завершення періоду педагогічної інтернатури є необхідною умовою для просування особи формальними етапами професійного розвитку (у вигляді кваліфікаційних категорій, звань, посад тощо) [7, с. 14–15]. Відповідно до нового Закону «Про повну загальну середню освіту» інтернатура передбачена для тих, хто не має педагогічного досвіду і йде працювати в школу. Протягом року

такий працівник буде під патронатом педагога із досвідом роботи за відповідною спеціальністю (мінімум п'ять років). Згідно з рішенням директора наставник отримуватиме доплату до зарплатні за керівництво молодим учителем.

Другий напрям модернізації практики також узгоджено на законодавчому рівні відповідно до «Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» (2018), яка розуміється у цьому нормативному документі як спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, зазвичай на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти [8]. Такий підхід до організації професійної підготовки має на увазі отримання теоретичних знань у ЗВО, а проходження практики – на робочому місці та передбачає наступні кроки: модернізацію освітніх програм і підвищення якості підготовки майбутніх учителів; зближення освіти з вимогами ринку праці; підвищення мотивації до навчання і отримання якісних знань серед майбутніх учителів; зростання рівня зайнятості молоді та скорочення адаптаційного періоду випускників на роботі в школі. Таким чином, дуальне навчання виступає поєднанням теоретичних знань, отриманих у ЗВО і педагогічної практики у школі. Така форма навчання поширена в таких країнах, як Німеччина, Швейцарія, Австрія, де доводить свою ефективність.

Третій напрям модернізації практики передбачає наближення професійної підготовки майбутніх учителів до реальних умов майбутньої педагогічної діяльності на основі активного застосування контекстного навчання. Змістом контекстного навчання виступає як предметна сторона майбутньої професійної діяльності, що визначається системою спеціальних завдань, моделей, ситуацій, так і соціальна сторона, що зумовлюється специфічними формами спільної діяльності та спілкування, тобто в процесі засвоєння предметного змісту навчання майбутній учитель виробляє певну позицію у системі взаємодії учасників освітнього процесу, оволодіває існуючими нормами виробничих відносин. Отже, у контекстному навчанні та організації квазіпрофесійної навчальної діяльності студентів вагоме місце починає набувати моделювальна практика, яка передбачає заміщення реального об'єкта професійної діяльності його модельним логіко-почуттєвим відтворенням, розв'язання різних професійних ситуацій за допомогою інтерактивних методів і набуття певного досвіду вчительської роботи.

Цей напрям модернізації педагогічної практики напряму пов'язаний із удосконаленням програмно-методичного складника професійної підготовки майбутніх учителів, що передбачає їх

готовність вже в ЗВО до використання провідних методів, форм і технологій організації навчання і виховання у школі, детальну розробку програм практик. На жаль, студенти у ЗВО отримують недостатньо знань щодо застосування методико-технологічного інструментарію у його комплексній взаємодії. Під час вибору педагогічної технології у процесі її використання в школі майбутній учитель повинен бути впевнений, що вона гарантує досягнення визначеного рівня навчання та виховання, буде ефективною за результатами, оптимальною щодо часу впровадження, витрат сил та засобів. Використання інноваційних педагогічних технологій, методів, форм залежить також від можливостей майбутніх учителів правильно організувати освітній процес, вірно обрати в конкретний момент певний інструментарій не лише навчання, але й виховання з орієнтацією на індивідуальний підхід до кожного учня, розвиток його творчих здібностей. З метою формування у ЗВО технологічно і методично грамотних учителів потрібно самим викладачам організувати освітній процес на інноваційній основі, детально розробляти програми педагогічних практик, тоді у студентів розвивається своя власна індивідуальна стратегія навчання і виховання учнів у школі.

Посилення зв'язків між вищою й середньою школами і роботодавцями у процесі проходження практики зумовлено необхідністю швидко реагувати на зміни кон'юнктури ринку праці на основі соціального партнерства, що поєднує роботодавців, службу зайнятості, студентів і їхніх батьків, а також органи управління освітою. Погоджуємося з Л. Суценцевою, що в основі інтересів роботодавців завжди лежить економічний інтерес. Допомогти сприяти реалізації цього інтересу може заклад вищої освіти, що дійсно має потенціал, здатний зацікавити роботодавця. Таким потенціалом є майбутній професійно мобільний фахівець, що має попит на ринку праці [9, с. 271]. Крім того, для ЗВО відкриваються додаткові можливості, а саме: врахування вимог роботодавців щодо змісту підготовки фахівців; спільна розробка стандартів освіти, навчальних планів і програм; організація практики. Зв'язок між вищою й середньою школами є обов'язковим у питаннях пошуку баз практик, ефективного працевлаштування студентів.

Активізація виробничої практики і зарахування її результатів під час державної атестації випускників як напрям модернізації практики передбачає оволодіння студентами досвідом майбутньої професійної діяльності, вироблення професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи за реальних умов, виховання потреби систематично поновлювати знання, творчо їх реалізовувати в практиці роботи. Виробничу практику проходять

студенти на старших курсах. Результати виробничої практики свідчать про готовність студентів до педагогічної діяльності, тому визначають якість їх підготовки у вищій школі. Отже, врахування результатів виробничої практики під час державної атестації випускників є правомірною з погляду на її значущість.

Запровадження проходження практики студентами бакалаврату в одному освітньому закладі виправдало себе у багатьох зарубіжних країнах і зумовлено необхідністю спостереження за професійним зростанням конкретного майбутнього педагога протягом усього терміну навчання у вищій школі. Зазвичай студентам, які гарно зарекомендували себе під час проходження практики, адміністрація пропонує роботу в цій школі. Окрім того, вчорашній студент краще і швидше адаптується до умов професійної діяльності саме в тих освітніх закладах, де він вже працював практикантом.

Висновки і пропозиції. Отже, у сучасних умовах розвитку освітньої галузі змінюється бачення способів організації безперервності педагогічної практики, виникає необхідність забезпечення тісної взаємодії всіх учасників освітнього процесу в її проведенні – закладу загальної середньої освіти, закладу вищої освіти й громадськості. Також постає проблема розвитку суб'єктності учасників навчально-виховного процесу в системі взаємин «студент – викладач, методист», що визначає рівність сторін, взаємну доброзичливість і повагу, їх партнерство і співпрацю. Реалізація педагогічної підтримки суб'єкт-суб'єктної взаємодії майбутніх учителів у процесі педагогічної практики можлива за умови вдосконалення шляхів її проведення: збільшення тривалості практики підготовки майбутніх учителів під патронатом досвідчених наставників; запровадження у процес професійної підготовки дуальної форми навчання; наближення професійної підготовки майбутніх учителів до реальних умов майбутньої педагогічної діяльності на основі активного застосування контекстного навчання; удосконалення програмно-методичного складника професійної підготовки майбутніх учителів; посилення зв'язків між вищою й середньою школами і роботодавцями у процесі проходження практики; активізація виробничої практики і зарахування її результатів під час державної атестації випускників; запровадження проходження прак-

тики студентами бакалаврату в одному освітньому закладі. Перспективою подальших розвідок може бути дослідження проблем вивчення зарубіжного досвіду модернізації практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти.

Список використаної літератури:

1. Кравець Л. Педагогічна практика як чинник професійного становлення майбутнього вчителя. *Педагогічні науки*. 2012. Вип. 55. С. 80–86.
2. Іванова Ю.М. Шляхи удосконалення педагогічної практики в науковій літературі. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*. 2014. Вип. 24. С. 34–41.
3. Проскурін В., Бабенко О. Деякі аспекти змісту й організації педагогічної практики студентів в умовах неперервної педагогічної освіти. *Рідна школа*. 2014. № 3. С. 24–28.
4. Шульга Л.В., Бражник Л.В., Вакуленко Ю.В. Підвищення якості університетської освіти: професійна та практична підготовка фахівців. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2013. Вип. 1 (6). Т. 2. С. 335–338.
5. Надкернична Л. Організація педагогічної практики майбутніх учителів: результати експериментального дослідження. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2012. № 2. С. 74–81.
6. Проценко А.А. Виробнича практика як складова підготовки майбутніх учителів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 47 (100). С. 317–321.
7. Формування здорового способу життя молоді: проблеми і перспективи / О.О. Яременко, О.М. Балакірева, О.В. Вакуленко [та ін.]. Київ : Укр. Ін-т соц. досліджень, 2000. 207 с.
8. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. № 660-р. Київ, 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80>.
9. Сушенцева Л.Л. До проблеми соціального партнерства в системі трудового, профільного та професійного навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2015. Вип. 51. С. 271–276.

Onyshchenko N. Main ways of modernization of practical training of students in higher education institutions

The article is devoted to a topical problem of higher education - to reveal the main ways of modernizing the practical training of students in higher education institutions. In particular, the standard shortcomings of passing pedagogical practices were identified: insufficient hours and credits for passing pedagogical practice; lack of clearly developed practice programs, constant changes in their requirements, goals, objectives; lack of formation of practical skills and abilities of students to perform professional activities; insufficient provision of pedagogical practices with educational and methodological material; weak control over the process of teaching practice on the part of methodologists and teachers; the formal nature of summing up the results of pedagogical practice,

the absence of teachers at the final conferences; inconsistency in the relationship between the HEI and the GSEI; students' internship in various educational institutions. It has been substantiated that the implementation of pedagogical support for the subject-subject interaction of future teachers in the process of pedagogical practice is possible provided that the ways of its implementation are improved: an increase in the duration of the practice of training future teachers under the patronage of experienced mentors; introduction of a dual form of education into the process of professional training; approximation of the professional training of future teachers to the real conditions of future pedagogical activity based on the active use of contextual learning; improving the programmatic and methodological component of the professional training of future teachers; strengthening ties between higher and secondary schools, and employers in the process of internship; activation of industrial practice and enrollment of its results during the state certification of graduates; introduction of practical training for undergraduate students in one educational institution. It is indicated that the activation of industrial practice and the enrollment of its results during the state certification of graduates presupposes the mastery by students of the experience of future professional activity, the development of professional skills and abilities for making independent decisions during specific work in real conditions. It is concluded that the introduction of practical training by undergraduate students in one educational institution has justified itself in many foreign countries and is due to the need to monitor the professional growth of a particular future teacher during the entire period of study at a higher school.

Key words: *ways of modernization of practical training of students, pedagogical practice, dual form of education, program and methodological component of professional training, institutions of higher education.*